עין משפט נר מצוה

מסורת הש"ס

דלית בה שיעורא כדתנן חרס כדי ליתן בין פצים לחבירו כלי חרס חזי ליה דמיטנף חזי לאומנא דמנקב ספר תורה חזי למקרא בבלוי והא בעי גניזה שם תהא גניזתה (ואמר) רב בכל עושין מחיצה חוץ ממלח ורבב ושמואל אמר אפילו מלח אמר רב פפא ולא פליגי הא במלח סדומית הא במלח איסתרוקנית והשתא דאמר רבה עושה אדם שני צבורי מלח ומניח עליהם קורה שהמלח מעמדת את הקורה והקורה מעמדת את המלח אפי' מלח איסתרוקנית ולא פליגי הא דאיכא קורה הא דליכא קורה: מרחיקין את הריחים ג' מן השכב שהן ארבעה מן הרכב וכו': מאי טעמא משום טיריא והא תניא ושל חמור שלשה מן האיסטרוביל שהן ארבעה מן הקלת התם מאי טיריא איכא אלא משום קלא: ואת התנור שלשה מן הכליא שהן ארבעה מן השפה: אמר אביי שמע מינה כליא דתנור טפח נפקא מינה למקח וממכר: **מתני'** לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גביו גובה ארבע אמות היה מעמידו בעלייה צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח ואם הזיק משלם מה שהזיק ר' שמעון אומר לא אמרו כל השיעורין האלו אלא שאם הזיק פטור מלשלם לא יפתח אדם חנות של נחתומין ושל צבעין תחת אוצרו של חבירו ולא רפת בקר באמת ביין התירו אבל לא רפת בקר: **גמ'** והתניא בתנור ארבעה ובכירה שלשה אמר אביי כי תניא ההיא בדנחתומין דתנור דידן כי כירה דנחתומין (א): לא יפתח חנות וכו': תנא אם היתה רפת (ב) קודמת לאוצר מותר בעי אביי כיבד וריבץ לאוצר מהו ריבה בחלונות מהו (ג) אכסדרה תחת האוצר מהו בנה עלייה על גבי ביתו מהו תיקו בעי רב הונא בריה דרב יהושע תמרי ורמוני מאי תיקו: באמת ביין התירו וכו': תנא ביין התירו מפני שמשביחו ולא רפת בקר מפני שמסריחו אמר רב יוסף האי דידן אפילו קוטרא דשרגא נמי קשיא ליה א"ר ששת ואספסתא כרפת בקר דמיא: **מתני'** חנות שבחצר יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן מקול הנכנסין ומקול היוצאין אבל עושה כלים יוצא ומוכר בתוך השוק ואינו יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן לא מקול הפטיש ולא מקול הריחים ולא מקול התינוקות: **גמ'** מ"ש רישא ומ"ש סיפא אמר אביי סיפא אתאן לחצר אחרת א"ל רבא אי הכי ליתני חצר אחרת מותר אלא אמר רבא סיפא

דלית בה שיעורא. והוי כמאן דליתא: **חרס.** לענין הוצאת שבת: **כדי ליתן בין פצים לחבירו.** פלימי חלונות שבכותל מרחיקין זה מזה כרוחב החלון ליכנס האורה בין כל אחד ואחד ונותן בתומה למטה ולמעלה חרס רחב בין זה לזה ויטח בטיט והחרס עב והוי שם כאבן: **והא בעי גניזה.** ומסלקו לגמרי: **חוץ ממלח ורבב.** מפני שהמלח מתפזר והרבב ניתך כשמתחמם: **מלח סדומית.** ענה וקשה כאבן: **שני צבורי מלח.** גבוהים עשרה אצל כותלי מבוי ומניח שני ראשי קורות המבוי עליהן שכובד הקורה מעמיד את המלח: **ושל חמור.** ריחים של חמור: **איצטרובלא.** הוא מושב הריחים שבתוך קליפת העץ שקורין לרק"א: **קלא.** היא אפרכסת שקורין טרווימויי"ר: **מאי טיריא איכא.** ריחים קטנים וקלים הן ואין הקרקע מרעיד בגלגולו: **משום קלא.** י"מ קול הנהגת החמור וי"מ קול הריחים: **מתני' אלא אם כן יש על גביו.** חלל גובה ארבע אמות מפי התנור עד התקרה כדי שלא יאחוז האור בתקרה: **עד שיהא תחתיו מעזיבה.** אשטרי"ך בלע"ז טיח קרקע ג' טפחי' שלא תבער תקרה התחתונה של עלייה ועל גביו ד' אמות: **ובכירה מעזיבה טפח.** אף היא כלי חרס שופתים קדירה על חללה ואין עושין בתוכה היסק גדול כמו שעושין בתנור: **ואם הזיק.** אחר (ד) שיהא שם כל השיעורין הללו משלם מה שהזיק ואעפ"כ מעכבין עליו השכנים להרחיק בכל השיעורים הללו שמא ידליק בתיהם ואין לו מה לשלם: **ביין התירו.** אם היה אוצר של יין התירו לפתוח תחתיו חנות של נחתומין ולצבעין שאין העשן קשה ליין: **אבל לא רפת בקר.** שהריח קשה ליין: **גמ' והתניא.** לענין מעמידה בעלייה בתנור ארבעה מעזיבה מתחתיו ובכירה שלשה: **כדנחתומין.** שמסיקין אותו תמיד וכן הכירה בכירת נחתומין: **תנור דידן.** דיהב ביה תנא דמתני' שיעור ג"ט ככירה דנחתומין דמי: **כיבד וריבץ.** גגו לצורך האוצר ולא הספיק להכניס לו תבואה עד שפתח זה חנות תחתיו מי הוי כקודם לאוצר או דילמא דכיון דכיבד וריבץ הוי כקידם האוצר: **ריבה בחלונות.** בעלייתו דגלי דעתיה שלאוצר הוא עשוי שיכנס לו אויר שלא ירקב התבואה: **בנה עלייה על גבי ביתו.** על גגו ורגילין היו לבנות שם לאוצר מהו את"ל ריבה בחלונות לאו הקדמה הוא היכי דכולי בניינא להכי עביד מאי: **תמרי ורמוני.** הכניס שם תמרים ורמונים מי הויא התחלת אוצר או דילמא אין אוצר אלא בתבואה ויין ושמן: **והאי דידן.** יין שלנו אפילו עשן העולה מן הנר קשה לו: **אספסתא.** שחת של תבואה: **כרפת בקר דמיא.** מחמת שהוא לח (ה) ומתחמם ומעלה סרחון:

מתני' ולא מקול התינוקות. קא סלקא דעתך תינוקות הבאים לקנות יין ושמן וכל דבר הנמכר בחנות: **גמ' מאי שנא רישא.** דקתני יכול לומר איני יכול לישן מקול הנכנסין והיוצאין וסיפא קתני אינו יכול לומר לו איני יכול לישן מקול התינוקות: סיפא

דלית בה שיעורא. פירוש דאין שיעור לחספא למעט מפותח טפח ולא גרסינן כדתנן דמה ענין זה לשיעורי שבת אלא וכדתנן בוי"ו וה"פ ואמאי מלח ממעט הא כי שקיל חספא כשיצטרך לו יסיר גם המלח כדי שלא יזיק את הכותל והא מייתי וכדתנן כלומר דמיירי נמי דלית ביה כדי ליתן בין פצים לחבירו דאין ראוי לכלום ולא שקיל ליה ואית ספרים דלא גרסי חספא גופיה תימה אלא גרסינן ותיפוק ליה משום חספא כלומר ותיפוק ליה שיסיר המלח כשיסיר חספא ומשני דלית בה שיעורא כדתנן כו' ולא שקיל ליה:

ושל חמור שלש מן האיצטרובלא. פי' רבינו חננאל דבשל חמור ליכא טיריא דאין חמור טוחן בה אלא חמור קורא לבנין העצים הנושאים את הריחים כמו שמצינו דעצים הנושאים נקראים חמור כמו העץ שהמטה מוטלת עליו כדתנן (כלים פי"ח מ"ג) נקליטי המטה וחמור טהורים וכן העץ הסובל שידה תיבה ומגדל נקרא חמור דתנן (ז) חמור שתחת המלבן וספסלים שתחת הרגלים טהור וכן עץ שהגפת סומך עליו נקרא חמור דתנן (שם פי"ד מ"ג) חמור של נפחים (ו) טמאים וכן הריחים הבנין עשוי כמין כסא ועליה ריחים והוו איצטרובל ואדם יושב כנגד' במקום גבוה ורגליו (ז) מלוות למטה ומסבב הגלגל ברגליו וטוחן ולית ביה טיריא אלא קול בעלמא אבל בריחים שאדם טוחן בידיו או בגופו אית ביה נדנוד והיא טיריא ולר"י נראה דשל חמור נמי טוחן ביד אלא (ח) כשהוא על גבי בנין כדתנן במס' זבים בפרק רביעי חמור של ריחים ושל יד והא דתניא בתוספת' בפ' קמא דמכילתין מרחיקין הריחים של יד שלשה מן השכב שהן ארבע מן הרכב ושל חמור שלשה מן האיצטרובל שהן ארבע מן הקלת לא משום דבשל חמור אין טוחנין ביד אלא סתם של יד אין בהן חמור אלא ע"ג קרקע ולכך קתני בתר הכי ושל חמור אבל תרוייהו טוחנין ביד: **שמע** מינה כליא דתנור טפח. הא דלא קאמר נמי לעיל ש"מ שכב דריחים נמי טפח לפי שהיה פשוט להם אין היה: **תנור** דידן כבירה דנחתומין דמי. כל אחד היה עושה תנור שלו כפי מה שהיה רוצה גדול או קטן אבל כירות של נחתומין היו כולן שוות והיו בקיאין בהן ונפקא מינה למקח וממכר: **מאי** שנא רישא ומאי שנא סיפא. השתא ס"ד דתינוקות דסיפא היינו שבאין לקנות בחנות ומשום הכי פריך מ"ש אבל מפטיש וריחים לא פריך דאין שם נכנסין ויוצאין דמי שיש לו חטין לטחון נותן לבעל הריחים (ט) וכן פטיש:

מוסף רש"י

רבינו גרשום

גליון הש"ס

הגהות הב"ח

לעזי רש"י

רבינו גרשום (המשך)

לדוחקו: והתניא בתנור. בעינן ד' טפחים ובכירה ג' והיכי קתני מתני' היה מעמיד בעליה עד שיהא תחתיו ג' ובכירה טפח כי תניא ההיא שיעור גדול בכירה ותנור של נחתומין משום דאיכא היסק גדול לא סגי אלא באותו שיעור דתנור דידן לא בעי אלא ג' טפחים בכירה של נחתומין: איבעיא בעי אביי כיבד וריבץ לאוצר. שהיה בדעתו לשום שם תבואה ולא הפסיק לשום שם תבואה עד שבנה אידך רפת בקר שלו מהו. מי אמרי' הא שכיבד וריבץ כמאן דכבר אצר שם תבואתו דמי ולא היה רפת קודם. ומאחר שכיבד וריבץ זה לא יפתח אידך רפת שלו ואם ת"ל הואיל דכיבד וריבץ זה לא יפתח אידך רפת בקר הא קמיבעיא לן ריבה חלונות באוצר כדי שיכנס הרוח באותן חלונות כדי לייבש תבואתו מהו. מי אמרי' הואיל דריבה לא יפתח אידך רפת בקר או דילמא הואיל דעדיין לא אצר כי כמו דלא עביד ולא כלום הוא ומצי למפתח דהוי ליה קדים: בנה עליה על גבי בית. סתם דלא ידעי